

HOOFSTUK 6

DIE ONTWIKKELING VAN ALTERNATIEWE INTERPRETASIES WAT WYER STREK AS DIE PLAASLIKE KONTEKS IN MANSFIELD

1. INLEIDING

In die vorige hoofstukke is die verhale van mede-navorsers vertel met die geleentheid vir 'n eie interpretasie en refleksie op hulle verhale. Ander stemme is ook tot die inter-dissiplinêre studie toegevoeg, by wyse van respondente wat 'n spirituele, sowel as psigologiese perspektief bygedra het tot die verhale van gelowige immigrante. Die Mansfield Christian Reformed Church in Brisbane vorm die konteks van studie en die ontwikkeling van diensbare leierskap in die gemeente het 'n spesifieke literatuurstudie tot gevolg gehad.

Die verskillende stemme sou soos volg beskryf kon word:

- Mede-navorsers het primêr hulle verhale vertel; interpretasies is gemaak, opvolggesprekke is gevoer en betekeniswaarde is daaraan toegeken. Verder het hulle deelgeneem aan groeps gesprekke (sien Bylaag 3) met die doel om herinterpretasie toe te laat en die gesprek oop en dinamies te hou.
- Respondente het inter-dissiplinêre bydraes gemaak vanuit verskillende psigologiese en teologiese vakgebiede en opvolggesprekke (sien Bylaag 4) het betekeniswaarde aan die interpretasies toegeken.

- Tersaaklike literatuur is aan die orde gestel ten einde die gesprek op so 'n wyse te stimuleer dat groei en ontwikkeling verwoord is.

Die belangrike uitgangspunt is dat die verhale van mede-navorsers die kern van die studie is. Daar word allereers na hulle verhale geluister, ten einde die konteks van studie in Mansfield, Brisbane te verstaan. In die luister na die verskillende narratiewe is daar alreeds 'n sekere komponent van interpretasie teenwoordig. Alvorens daar met die oog op 'n breër konteks - wyer as net die onmiddellike gemeente in Mansfield - in hierdie hoofstuk alternatiewe interpretasies geformuleer word, sal die besorgdhede van die respondente wat in hoofstuk 3 uitgewys is, tesame met die her-interpretasies van mede-navorsers se verhale, verwerk word. 'n Samevatting van die tersaaklike literatuur, sowel as 'n beweging in die literatuur vir hierdie studie sal bespreek word, met die doel om te groei na moontlike alternatiewe interpretasies.

2. DIE TEMAS VAN STUDIE

In hoofstuk 3 van hierdie studie is die besorgdhede van respondente, rakende die immigrasieverhale van mede-navorsers, in diepte bespreek. Die interpretasies van die respondente is uitgewys, deurdat elkeen van die verhale aan die orde gestel is en 'n volledige prosesbeskrywing, wat elke respondent se bydrae in ag neem, gee tot die volgende samevattende interpretasie aanleiding:

- **Seerkry-tendense:** Stres, onverwerkte emosies en skuldgevoelens word as deel van die seerkry verbode aan immigrasie uitgewys.

- **Verliese:** Negatiewe lewenservarings ontstaan vanweë immigrante se verlies aan identiteit, beroepsekuriteit, geboorteland en finansiële verliese.
- **Verhoudings:** In die afwesigheid van familieverhoudings bestaan 'n behoefte aan 'n ondersteuningstruktuur. Vanweë die vervreemding van die immigrante van hulle ouers, asook kinders se verliese en behoefte aan verhoudings met hulle grootouers, ontstaan 'n "emosionele verlamming".
- **Geloofsgemeenskap:** Die 'omgee-aksies' van mense in die nuwe geloofsgemeenskap is as betekenisvol in die lewens van immigrante uitgewys.
- **Diensbare leierskap:** Binne die konteks van immigrasie ontwikkel diensbare leierskap as 'n natuurlike uitvloeisel van die wyse van bestaan van die geloofsgemeenskap.
- **Die belewenis van God se teenwoordigheid:** Hoe immigrante God se teenwoordigheid in hulle lewens ervaar, is deel van die vertellings van mede-navorsers. Hulle verhale is ryk aan sowel geloofstaal as twyfeltaal, wat dui op die belangrikheid van die ervaring van God se teenwoordigheid.
- **Kultuur en taal:** Kultuur en taal word deur die respondente op twee vlakke as belangrik uitgewys. Eerstens is daar die stryd om die behoud van die Afrikaanse kultuur en taal en tweedens is daar die pyn wat met aanpassing by die Australiese kultuur gepaard gaan.
- **Aanpassing van kinders:** Kinders se aanpassing word bemoeilik teen die agtergrond van die opvoedingstyl in Australië wat heeltemal van die Suid-Afrikaanse opvoedingstyl verskil en dus as verwarrend beleef word.
- **Vertwyfeling en pyn:** Twyfelvrae kom regdeur die verhale na vore en wanneer immigrante 'n oop, 'geen-finale-besluit'-benadering volg, vererger dit die pyn en twyfel wat in die verhale opgeteken word.

- **Besluitneming:** Besluitneming word op meer as net die kognitiewe vlak uitgewys. Emosionele, psigiese en spirituele aspekte vorm deel van die besluitnemingsprosesse van mede-navorsers.
- **Globalisering:** Hierdie verskynsel word as 'n vertakking van immigrasie, met die uitdagings en aanpassingseise wat dit meebring, uitgewys.

Aan die hand van die bogenoemde samevatting het opvolggesprekke met die mede-navorsers plaasgevind, ten einde aan hulle 'n geleentheid tot herinterpretasie te bied. Tydens die aanhoor van die verhale, asook die herinterpretasies van mede-navorsers, het die belangrikheid van taal na vore gekom. Van der Walt (2010) is, as senior besigheidstaal-analis in Brisbane, genader om die spesifieke taalgebruikspatrone in die verhale van mede-navorsers te ontleed. Hy het die verhale en herinterpretasies van die mede-navorsers in hierdie studie geneem en die hoeveelheid kere wat die mede-navorsers sekere woorde gebruik het, as maatstaf vir 'n ontleding gebruik. Die frekwensie waarteen sekere woorde gebruik word, is tot 'n persentasie verwerk, wat dan die grootte van verskillende woorde in sy voorstelling bepaal. Die voorstelling (sien Figuur 1) gee dus 'n kritiese gevoel van die belangrikheid van sekere aspekte vir mede-navorsers. Die woorde kommunikeer betekenis en is van belang deurdat dit aan die samevattende interpretasies wat hierbo uit die verhale gemaak is, betekeniswaarde toeken.

Figuur 1 wys duidelik dat die immigrante bekommerd is oor die welstand van hulle *kinders*. Verder speel die *gemeente* en *kerk* 'n belangrike rol in hulle, as gelowiges, se ervaring van immigrasie. Die *besluit* om te immigrer vorm deel van die kern van al die verhale. Verhoudings met *ouers* is 'n brandpunt, maar verhoudings met *nuwe vriende* dra hulle deur die swaarkry van immigrasie. Die *gevoelens* van mede-navorsers dra ook by tot die beskrywing van hulle belewenisse.

FIGUUR 1: DIE BELANGRIKHEID VAN DIE TAALGEBRUIK VAN
MEDE-NAVORSERS

(Van der Walt, F. 2010. *GJI Marketing*)

Daar is dus groot ooreenkomste in die taalgebruik van mede-navorsers en die interpretasies van respondente, wat nou bespreking benodig.

Dit is nodig om die verskillende kontekste van die verhale allereers te identifiseer, alvorens daar na alternatiewe interpretasies van die verhale van immigrante gesoek word:

- Eerstens is daar die konteks van immigrasie;
- tweedens is daar die kultuur in Brisbane, Australië;
- derdens is daar die kultuur van diensbare leierskap in die geloofsgemeenskap in Mansfield en
- laastens is die spiritualiteit van gelowige immigrante ook deel van die konteks van hulle verhale.

Die *plaaslike konteks* kan uit die bogenoemde bespreking saamgevat word deur te verwys na die *geloofsgemeenskap in Mansfield*. Die geloofsgemeenskap veronderstel die kultuur van beide die Brisbane-samelewing en die die kultuur van diensbare leierskap, waaraan die mede-navorsers blootgestel word. Hulle onderskeie verhale oorvleuel ook binne die konteks van immigrasie, te midde van 'n geloofsgemeenskap wat ryk is aan ander gelowige immigrante.

Vanuit 'n sosiaal-konstruksionistiese perspektief is dit nodig om die betekenis wat taal binne die spesifieke konteks dra, te verwoord. Ek wil as navorser dus my stem voeg by dié van die mede-navorsers en respondente, deur op hulle interpretasies te reflekteer:

- Mense gebruik taal om verhale te vertel.
- Mense gebruik taal om interpretasies en bydraes vanuit hul eie ervarings te maak.
- Taal vind binne 'n spesifieke konteks plaas.

My refleksie op die bogenoemde bespreking word vanuit die belangrikheid van die mede-navorsers se her-interpretasie, sowel as hulle taalgebruik en die

samevattende interpretasies van respondente gemaak. Dit kulmineer in die volgende temas rakende die immigrasieverhale.

2.1 Temas afgelei vanuit respondente se besorgdhede

Vanuit die respondente se besorgdhede, aangaande die verhale van gelowige immigrante, kan die volgende vier temas van studie afgelei word:

- Die eerste tema in die verhale van immigrante sou beskryf kon word as die invloed wat die **geloofsgemeenskap** in Mansfield op die verhale van immigrante het. Hierdie invloed word hoofsaaklik in die kultuur van *diensbare leierskap* gesien. Die verhale wat aangehoor is vertel ook van die immigrante se *belewensse van die teenwoordigheid van God* binne die geloofsgemeenskap van Mansfield en in die kultuur van Brisbane, Australië.
- Die tweede tema word gevind in die gevolgtrekkings rondom die **verhoudings** van mede-navorsers. Respondente het die belangrikheid van ouers in Suid-Afrika, die kinders se toekoms in Australië en die rol van nuwe vriende in die afwesigheid van familiebande, uitgewys as deel van die immigrasie-realiteit waarbinne mede-navorsers hulleself in Brisbane bevind.
- Die derde tema sou beskryf kon word as die **twyfel en pyn** wat immigrasie meebring. Die respondente se besorgdhede wys op die *seerkry-ervaringe* van immigrante, wat dui op verskillende *verliese* wat hulle beleef ten opsigte van die geboorteland, verhoudinge en die Suid-Afrikaanse *kultuur*.

- Die vierde tema omvat die **besluitnemingsprosesse** van mede-navorsers, wat meer as bloot 'n kognitiewe handeling is. Die psigologiese, spirituele en emosionele komponente van besluitneming is gedokumenteer en die interessante verskynsel wat hieruit na vore gekom het, is dat daar verskillende wyses van immigrasie is. Een so 'n interessante verskynsel is *globalisering*, wat die gevolg is van 'n proses van besluitneming wat verskil van dié van immigrasie. Globalisering maak dit vir die immigrant moontlik om sy/haar leefwêreld te vergroot, sonder om werklik afskeid te neem van sy/haar geboorteland.

Die bogenoemde samevattende temas wat vanuit die besorgdhede van die respondente verkry is, wys groot ooreenkomste met die *taalgebruik van mede-navorsers* uit.

2.2 Temas afgelei vanuit die belangrikheid van taalgebruik in mede-navorsers se immigrasieverhale

Met verwysing na Figuur 1 hierbo, word dieselfde vier oorkoepelende temas van studie uitgewys, maar met die klem op die aanwending van taalgebruik deur mede-navorsers tydens die vertel van hulle immigrasieverhale:

- Die eerste tema rondom die **geloofsgemeenskap** in Mansfield word verwoord deur die begrippe *gemeente* en *kerk*, wat in die aanvanklike verhale as wissel terme gebruik is. Die opvolggesprekke met mede-navorsers wys ook op 'n bepaalde groei ten opsigte van hul belewenis van die *kerk* in Mansfield. Die immigrante beleef die gemeente as 'anders,' wat

‘n dieper verstaan van ‘n geloofs’gemeenskap’, eerder as bloot ‘n ‘kerk,’ kommunikeer.

- Die woorde *ouers, kinders en vriende* word met ‘n hoë frekwensie deur mede-navorsers gebruik, wat dui op die belangrikheid van **verhoudings** in die lewens van immigrante. Die afwesigheid van breër familieverhoudinge laat ‘n soeke na ‘n nuwe familie ontstaan en die mede-navorsers praat van ‘geloofsvriende’ wat familie in hulle onmiddellike ervaringswêreld vervang. Hulle bevestig in opvolggesprekke hoe belangrik die toekoms van hulle kinders vir hulle is en hoe groot die pyn is wat die verliese aan verhoudings met hulle ouers meebring.
- Die derde tema van **pyn en twyfel** wys nie ‘n hoë frekwensie in Figuur 1 uit nie. My interpretasie is dat dit moeiliker is om oor die ervaring van pyn te praat as om die feitelike gebeure en uitdagings van immigrasie te beskryf. ‘n Bewys hiervan is die grootte van die woord “voel” in Figuur 1, wat aandui dat mede-navorsers wel dikwels oor hulle gevoelens gepraat het. Ek is daarvan oortuig dat hierdie tema van pyn en twyfel nie geïgnoreer mag word nie, omrede die mede-navorsers in ‘n opvolggroepgesprek wel hieroor praat en ‘n fyner lees van die verhale wys duidelik die twyfel en pyn van immigrante uit.
- Die laaste tema van **besluitneming** wys met ‘n hoë frekwensie in die taalgebruik van mede-navorsers uit. Die besluite rakende immigrasie word deur mede-navorsers as lewensveranderende besluite beleef en deur middel van her-interpretasie wys die mede-navorsers daarop dat besluitnemingsprosesse baie energie en tyd in beslag neem.

Hierdie temas van studie word vervolgens deur 'n verdere literatuurstudie aangevul om 'n proses van her-interpretasie deur die navorser, en gevolglik 'n alternatiewe verstaan, daar te stel. Die literatuur ten opsigte van die derde tema van studie, rakende twyfel en pyn, dui 'n belangrike beweging ten opsigte van 'n alternatiewe verstaan aan. Omrede die tema van twyfel en pyn tydens 'n fyner bestudering van die temas, as prominent na vore tree, beïnvloed dit ook die bespreking van die ander temas en lei daarom hierdie bespreking in.

3. ALTERNATIEWE INTERPRETASIES RAKENDE DIE VERHALE VAN IMMIGRANTE

3.1 Alternatiewe interpretasies rakende twyfel en pyn

Vanuit die bogenoemde temas van studie word die gesprek rakende die *tema van twyfel en pyn* ingelei deur te verwys na die volgende gevolgtrekkings van die respondente. *Seerkry-tendense* wat stres, onverwerkte emosies en skuldgevoelens insluit word as deel van die seerkry verbonde aan immigrasie uitgewys. *Vertwyfeling en pyn* kom as twyfelvrae regdeur die verhale na vore en wanneer immigrante 'n oop, 'geen-finale-besluit'-benadering volg, vererger dit die pyn en twyfel wat in die verhale opgeteken word. Negatiewe lewenservarings ontstaan in die immigrasieverhale, vanweë immigrante se verlies aan identiteit, beroepsekuriteit, geboorteland en ook finansiële verliese. *Kultuur en taal* word deur die respondente op twee vlakke as belangrik uitgewys. Eerstens is daar die stryd om die behoud van die Afrikaanse kultuur en taal en tweedens is daar die pyn wat met aanpassing by die Australiese kultuur gepaard gaan.

'n Verdere literatuurstudie rakende *twyfel en pyn* sal vervolgens eers weergegee word, alvorens daar parallelle met hierdie studie getrek sal word.

Berger en Zijdeveld (2009:89) beskryf die ‘waarheid’ in die boek “In Praise of Doubt” as iets wat verskeie ondertone het. Hulle verduidelik hierdie konsep deur te verwys na “opregte gelowiges” wat diegene is wat ‘n absolute waarheid verkondig. Hierteenoor voer hulle aan dat waarheid nie so ‘n eenvoudige konsep is nie en dat daar na die ondertone van waarheid gekyk moet word. Hulle vra die vraag of daar iets is soos “twyfellose waarheid” en stel ook voor dat werklikheid en waansin nie net teenoor mekaar gestel kan word nie, maar dat dit soms as aanvullende terme gesien word.

Hierdie konsep van die werklikheid word onder andere verduidelik deur te verwys na twee geestesversteurde pasiënte wat albei glo dat hulle Maria, die moeder van Jesus is, soos wat die Bybel haar beskryf. Die sielkundige wat hulle behandel bring hierdie twee vroue dan bymekaar en hulle werklikhede bots deurdat hulle voortdurend met mekaar baklei oor wie nou eintlik Maria is. Hierdie woordewisseling lewer niks op nie totdat die ouer vrou op ‘n dag vra wie die moeder van Maria was. Die sosiale sielkundige, Milton Rokeach, antwoord dan dat hy dink haar naam was Anna. Die ouer vrou kondig toe aan dat sy Anna is en haar gesindheid verander onmiddellik teenoor die jonger vrou in ‘n positiewe uitkoms deurdat sy glo dat sy nou Anna is, die ma van die jonger vrou. Berger en Zijdeveld beskryf hierdie voorbeeld van kognitiewe dissonansie om die werklikheid van mense en hulle belewenisse van die werklikheid aan die orde te stel (Berger & Zijdeveld, 2009:90-91).

Berger en Zijdeveld (2009:92) beweer dat die twyfelloosheid van die werklikheid bevraagteken moet word en voer aan dat twyfel en onsekerheid deel is van die werklikheid. Hiervolgens is die twyfel in die werklikheid van die mede-navorsers in hierdie studie die *waarheid* en die realiteit is dat immigrante dit nie kan of mag ontken nie. Volgens hierdie redenasie sou ‘n immigrasieverhaal sonder twyfel nie moontlik wees nie.

Berger en Zijderveld (2009:92) beskryf dit verder deur na institusies in die samelewing, wat sekere waarhede van generasie tot generasie oorlewer om sekere tradisies te bewerkstellig, te verwys. Hierdie tradisies dra spesifieke waardes en norme aan 'n persoon binne sy eie land en kultuur oor. Hulle verduidelik dit, aan die hand van die werklikheid van immigrasie, soos volg: "When for example, one migrates to a foreign country, one ought to learn its language, its manners, its religious and secular ceremonies, its ways of acting, thinking and feeling – in short, its institutions. In that way, one appropriates the meanings, values and norms of the people in the new social habitat. Such appropriation is necessary if one is to communicate and interact with one's new neighbo(u)rs" (Berger & Zijderveld, 2009:93).

Die samevattende verstaan van die werklikheid word dus gevind in die tradisies wat algemeen aanvaarbaar is in die nuwe samelewing waarbinne die immigrant hom/haarself bevind. Die onsekerheid van die werklikheid word egter gevind in die herinneringe aan die vorige tradisies vanuit die geboorteland wat nou in spel kom. Berger en Zijderveld (2009:93) beskryf hierdie onsekerheid deur te sê dat dit in die "twilight zone of multiple doubts and uncertainties" plaasvind. Dit kan volgens hulle selfs tot in die tweede en soms derde generasie van immigrante na 'n nuwe land 'n werklikheid bly. Hierdie onsekerhede van albei wêreldes veroorsaak dat mense keuses moet maak ten einde hulle werklikheid te interpreteer en te verstaan.

Die keuses van mense in enige samelewing in die wêreld en dag van ons tyd is egter oneindig. Dink maar net aan hoeveel keuses op die rakke in die supermarkte van die westerse wêreld bestaan. Berger en Zijderveld (2009:94) voer aan dat hierdie keuses wat as gevolg van die onsekerhede in die werklikhede van mense bestaan, twee *logiese* gevolge kan hê: mense kan óf in die geriefsone van pre-moderne sekerhede terugval en fundamentalistiese keuses maak, óf hulle kan verval in 'n post-moderne relativisme van "anything goes," waar niks saak maak nie. Dan wys hulle egter daarop dat hierdie keuse 'n

verabsoluttering van twyfel in die werklikhede wat mense daaglik beleef, veronderstel. Hulle kies dan teen albei die bogenoemde voor-die-handliggende opsies en voer verder aan dat daar ook 'n derde opsie is om nie enersyds fundamentalisties te wees of om andersyds twyfel te verabsoluteer nie, maar om eerder die twyfel in die werklikheid te vier (“to celebrate doubt”).

Berger en Zijderveld (2009:103) beskryf twyfel as 'n komplekse term. Weereens gebruik hulle 'n voorbeeld om hierdie gesprek verder te voer. Wanneer iemand met 'n soetand die keuse moet maak of hy/sy na ete nagereg gaan eet of nie, ontstaan twyfel. Die rasionele keuse is eenvoudig. Die nagereg is nadelig vir die persoon se gesondheid en hy/sy weet dit. Gevolglik sou daar vanuit 'n rasionele perspektief verwag kon word dat die persoon sou kies om nie nagereg te eet nie. Die rasionele word egter deur die versoekings van die heerlike nagereg beproef en die twyfel gaan waarskynlik 'n ander keuse tot gevolg hê.

Berger en Zijderveld (2009:105) verduidelik die konsep van twyfel verder deur te noem dat twyfel nie net in die kleiner keuses, soos die bogenoemde voorbeeld, teenwoordig is nie, maar ook in die groter en meer belangrike dinge in enige persoon se lewe. 'n Mens kan twyfel oor sake rakende jouself, die wêreld en oor God. Hierdie twyfel is sinvol en word in die vraag of iets betroubaar en betekenisvol is of nie, gevier. Gevolglik word daar dus na die waarheid van “iets” gesoek en sodoende word twyfel en waarheid in dieselfde asem genoem en ondersoek.

'n Neutrale posisie ten opsigte van twyfel is tussen die relativisme aan die een kant en die fundamentalisme aan die ander kant nodig. Vir hierdie studie vanuit 'n gereformeerde tradisie is dit nodig om hierdie argument volgens Berger en Zijderveld (2009:113-115) se verduideliking van die Reformasie te volg. Hulle verduidelik die verhouding tussen die modernisme en die protestantisme van Calvyn in die lig van 'n modernistiese subjektiwiteit, wat die gevolg is van die

klem wat Calvyn op die individuele gewete van mense geplaas het. Berger en Zijderveld beskryf dit gevolglik as fundamentalisties, maar aan die ander kant beskryf hulle Luther se interpretasie rakende protestantisme en vind 'n raakpunt waar Luther se definisie van geloof nie alleen maar 'n saak van sekerheid is nie. Berger en Zijderveld voer dit verder deur hier uit te wys dat twyfel met ander woorde deel word van die gesprek rakende geloof. Hulle sien die protestantisme in hierdie lig as 'n werkbare opsie wanneer daar gesoek word na die neutrale grond wat twyfel, tussen die fundamentalisme aan die een kant en die relativisme aan die ander kant, inneem.

Berger en Zijderveld (2009:116-119) sê daar moet na beide die kern asook die meer marginale komponente van enige saak gesoek word, ten einde 'n gesprek met moontlike kompromieë moontlik te maak. Hulle stel sekere voorwaardes vir die soeke na hierdie neutrale posisie:

- 'n Openheid tot die aanwending van 'n persoon se eie tradisie, met inagneming van die historiese konteks waarbinne hierdie tradisie ontstaan het.
- 'n Verwerping van beide die relativisme en die fundamentalisme, met 'n soeke na neutrale grond tussen hierdie twee sienings.
- Die aanvaarding van twyfel en die positiewe rol wat twyfel speel, spesifiek in 'n geloofsgemeenskap.
- 'n Nie-vyandige definisie van andere wat nie dieselfde wêreldbeeld en sieninge koester nie.

- Die ontwikkeling en instandhouding van institusies wat ‘n vredevolle debat, met die doel om konflik op te los, voorstaan.
- Die aanvaarding van keuses wat nie slegs ‘n kognitiewe besluit is nie, maar keuses wat morele begeertes insluit.

Die bogenoemde bespreking bring dus ‘n beweging en ‘n **alternatiewe verstaan** van *twyfel en pyn* in hierdie studie oor gelowige Suid-Afrikaansgebore immigrante na Brisbane, Australië na vore:

- Die *seerkry-tendense* wat in hierdie studie uitgewys is, naamlik stres, onverwerkte emosies en skuldgevoelens as deel van immigrasie, skets ‘n werklikheid waarbinne immigrante eerlik met sowel hulleself as die narratiewe inter-dissiplinêre karakter van die studie was. Die werklikheid van immigrante word nie fundamenteel gekommunikeer as “opregte gelowiges” wat net sê wat hulle dink by gelowiges pas of wat hulle dink gesê **behoort** te word nie. Die *verliese* as gevolg van die negatiewe lewenservarings is dus ook deel van die werklikheid van immigrasie en hierdie studie kommunikeer die werklikheid soos wat dit deur die mede-navorsers ervaar word, *sonder om enigsins iets voor te gee*. Die alternatiewe verstaan lê daarin dat die seerkry tendense besondere betekenis dra en nie iets is wat ontken kan word of wat vermy behoort te word nie. Die hantering van pyn bring **groei en verstaan**.
- Die *vertwyfeling en pyn* wat deur die twyfelvrae van mede-navorsers na vore kom, behoort *gevier* te word, aangesien hierdie **twyfel deel is van die gesprek oor geloof**. Die immigrante wat met ‘n oop ‘geen-finale-besluit’-benadering geïmmigreer het kan nie sonder meer gekritiseer word

nie; trouens, die pyn en twyfel wat as gevolg hiervan in hierdie verhale opgeteken word, laat hierdie mede-navorsers toe om self tot 'n verstaan van hulle werklikheid te kom, sonder om deur die geloofsgemeenskap gekritiseer te word oor wat en hoe hulle behoort te glo. Wanneer twyfel dus die middelposisie tussen fundamentalisme en relativisme inneem, dra dit integriteit in die verhale van immigrante in. Die vermenging van *kultuur en taal* word as 'n "twilight zone" beskryf (Berger & Zijderveld, 2009:93) en die werklikheid hiervan is 'n deurlopende twyfel aan identiteit, wat egter groei tot gevolg het in die eie verstaan van die verhale van mede-navorsers. Die alternatiewe verstaan vier dus die bestaan van twyfel as deel van die gesprek van geloof en probeer nie om twyfel negatief fundamenteel te veroordeel of om dit te verabsoluteer vanuit 'n relativistiese perspektief nie.

3.2 Alternatiewe interpretasies rakende die geloofsgemeenskap in Mansfield

Vanuit die temas van studie word die gesprek rakende 'n *geloofsgemeenskap* ingelei deur te verwys na die volgende gevolgtrekking van die respondente. Die 'omgee-aksies' van mense in die nuwe geloofsgemeenskap is as betekenisvol in die lewens van immigrante uitgewys.

Grenz en Franke (2001:10) sê ten opsigte van die kerk as instituut dat die kerk nie 'n groot impak op die post-moderne wêreld waarin sy haarself bevind, maak nie. Die rede hiervoor is dat die kerk as insituut nie die kulturele situasie van die dag heeltemal begryp nie en na die era van modernisme nie die vermoë het om aan te pas nie. Volgens hulle is geestelike leiers in 'n groot mate besig om maar net die funksies van kerkwees instand te hou. Die verhale van twee mede-navorsers het dit bevestig dat die kerk as instituut maklik sy krag in die uitreikaksies na mense kan verloor. Een van hierdie mede-navorsers het in sy

eie woorde die kerk as instituut verkwalik omdat twee vorige gemeentes waaraan hy behoort het, nie daarin geslaag het om die nood wat hy beleef het, raak te sien nie.

Die verhale van ander immigrante in hierdie studie het egter 'n beweging aangetoon in terme van hoe die konsep van 'kerk' deur mede-navorsers verstaan word. Die gemeente van Mansfield word nie as kerk as instituut gesien nie, maar eerder kerk as geloofsgemeenskap. Die strategiese leierskap in die gemeente van Mansfield neem die bydrae van Grenz en Franke, soos hierbo beskryf, ernstig op en is intensioneel besig om 'n kultuur van diensbaarheid in die geloofsgemeenskap te vestig, met die doel om uit te reik na mense, veral immigrante, in nood. Die gemeente tref dus suksesvol die onderskeid tussen die kerk as instituut en geloofsgemeenskap.

Berger en Zijderveld (2009:92) verwys ook na die kerk as 'n instituut en plaas die klem op die kerk se betrokkenheid in die samelewing. Die kerk lewer volgens hulle sekere waarhede van generasie tot generasie oor, wat die gevolg het dat sekere tradisies gevestig word. Hierdie tradisies bestaan uit spesifieke waardes en norme, waaroor die kerk met die samelewing in gesprek behoort te gaan. Hulle stel dan verder voor dat die ontwikkeling en instandhouding van institusies, wat 'n vredevolle debat in die samelewing voorstaan, aangemoedig moet word. Die gemeente van Mansfield behoort op 'n inter-dissiplinêre wyse deel te wees van 'n oop gesprek met die wyer samelewing sonder om eensydighede 'waarhede' te kommunikeer.

Die fokus van die gemeente van Mansfield op die samelewing en die nood van mense wys die belangrikheid van 'n geloofsgemeenskap *in plaas van* die kerk as instituut uit. Dit word duidelik deurdat die 'omgee-aksies' van mense in die nuwe geloofsgemeenskap, betekenisvol in die lewens van immigrante is. In Mansfield

is daar dus 'n beweging weg van die kerk as instituut na die kerk as geloofsgemeenskap wat met Christelike waardes in die samelewing leef.

As navorser wil ek tot hierdie gesprek toetree deur 'n **alternatiewe interpretasie** rakende die geloofsgemeenskap in Mansfield voor te stel:

Berger en Zijderveld (2009:115) se bespreking van die kerk as instituut omvat hierdie *alternatiewe interpretasie*. Eerstens maak hulle die waardevolle bydrae dat die kerk as instituut relevant kan bly deur die waardes en norme wat die kerk kommunikeer. Hulle maak voorts 'n saak uit dat die kerk met sy tradisies deel van die gesprek met die samelewing kan bly en hulle beweer selfs dat dit help om 'n protestante agtergrond te hê in hierdie tipe oop gesprekke.

Hierdie studie het in hoofstuk 5 uitgewys dat die geloofsgemeenskap in Mansfield nie haar gereformeerde belydenis verloor het nie. Die dogma word egter nie deur die strategiese leiers in die gemeente voorop gestel nie. 'n Alternatiewe verstaan van die geloofsgemeenskap in Mansfield sou behels dat die leiers tesame met hulle siening van die waarde van 'n geloofsgemeenskap, weer bewus word van die **waarde van die gereformeerde tradisie** wat die kerk as instituut het. Wanneer die kerk in gesprek met die samelewing staan, veral in die uitleef van die *omgee-aksies* van die gemeente om die nood van mense aan te spreek, is dit belangrik dat die kerk getrou bly aan haar gereformeerde identiteit. Die kerk as instituut hoef dus nie *per se* irrelevant te wees of haar tradisie op te gee om deel te bly van 'n multi-dimensionele gesprek met die samelewing nie.

3.2.1 Alternatiewe interpretasies ten opsigte van diensbare leierskap binne die geloofsgemeenskap

Vanuit die temas van studie word die gesprek rakende *diensbare leierskap* ingelei deur te verwys na die volgende gevolgtrekking van die respondente. Binne die konteks van immigrasie ontwikkel *diensbare leierskap* as 'n natuurlike uitvloeisel van die wyse van bestaan van die geloofsgemeenskap.

Ten einde 'n samevattende en **alternatiewe interpretasie** te maak ten opsigte van die geloofsgemeenskap in Mansfield en die visie om diensbare leiers te wees, is dit nodig om eers te verwys na Botten & McManus (1999:31) wat die *hefkrag van kennis* verstaan as 'n effektiewe instrument om verandering en groei aan te bring. Die geloofsgemeenskap in Mansfield toon *groei* in die sin dat 'n alternatiewe kultuur ontwikkel word, waaraan immigrante kan behoort, **teenoor die alledaagse ingesteldheid van immigrante wat (selfsugtig) soek na 'n beter lewenskwaliteit.**

Die kennis waaroor die leiers van Mansfield-gemeente beskik en wat aan hulle die *hefkrag* gee om verandering en groei aan te bring, word in die verhale van die mede-navorsers gesien wat getuig dat die *diensbaarheid* van selgroepleiers hulle lewenservaring verryk het. Hierdie verryking kan beskryf word as die groei wat in die geloofsgemeenskap plaasvind, wanneer die nood van immigrante suksesvol aangespreek word. Die respondente se gevolgtrekkings vanuit die immigrasieverhale dui aan dat diensbare leierskap nie net 'n *manier van bestaan* word nie, maar dat hierdie manier van bestaan ook 'n *kultuur* van diensbaarheid skep. Immigrante wie se eie nood aanvanklik aangespreek is, word self ook deel van die kultuur van diensbaarheid deur betrokke te raak in ander mense se nood.

Hierdie beweging wat immigrante self maak om deel te raak van 'n nuwe manier van leef, word moontlik gemaak deur 'n *vloei van kennis*, volgens Armistead (1999:153). Hy stel voor dat die vloei van kennis 'n proses van deelname fasiliteer en dat alle lede by so 'n proses betrokke is. In hoofstuk 4 word dit duidelik dat hierdie kennis vloei deur 'n "plat struktuur" van die strategiese leiers na die selgroepleiers tydens werksinkelsessies en daarvandaan weer na die kerkraad, waar besluitneming plaasvind. Sodoende word almal deel van die besluitnemingsproses en die vloei van kennis word nie net gestimuleer nie, maar die diensleiers kry ook die geleentheid om **bydraes** te lewer. Boyle (1991:49) beskryf gedeelde kennis, wanneer verandering en groei ter sake is, as die sleutel tot sukses. Die mede-verantwoordelikheid wat die selleiers, sellede, kerkraadslede en leraars dra, wys op 'n ingesteldheid van gedeelde kennis wat 'n hefkrag veroorsaak in die ontwikkeling van 'n nuwe geloofsgemeenskap met 'n nuwe kultuur van omgee.

'n **Samevattende alternatiewe interpretasie** wys diensbare leierskap uit as 'n alternatief op een van die aanvanklike (dikwels selfsugtige) redes vir immigrasie, naamlik die soeke na 'n beter lewenskwaliteit. Opvolggesprekke met die mede-navorsers het dit duidelik uitgewys dat hul immigrasiebesluite 'n soeke na 'n beter lewe ingesluit het. Hulle kwalifiseer dit deur te noem dat die besluit oor veiligheid, sekuriteit, werksgeleenthede, die besit van eiendom en ook hoop vir die toekoms gegaan het. **Diensbaarheid is 'n alternatiewe manier om lewenskwaliteit toe te voeg tot die lewens van immigrante.** Die mede-navorsers het in die laaste opvolggesprek getuig van die positiewe invloed wat die diensbaarheid van ander in hulle lewens gehad het en beleef dit dat dit waarde toevoeg tot hulle alledaagse lewe. Die insluitende manier van lewe het die gevolg dat immigrante self die keuse het om ook diensbaar te leef. **Hulle diensbaarheid aan andere** laat hulle toe om weer bydraes in die lewens van ander te maak. Hierdie **alternatiewe beweging gee sin** aan hulle lewens, omrede hulle dit ervaar dat hulle nodig is in die gemeente en self nou ingestel is op die nood van ander.

3.2.2 Alternatiewe interpretasies rakende die ervaring van God se teenwoordigheid en die bydrae van praktiese teologie *binne die geloofsgemeenskap*

Vanuit die temas van studie word die gesprek rakende *die ervaring van God se teenwoordigheid* ingelei deur te verwys na die gevolgtrekking van die respondente dat die wyse waarop immigrante God se teenwoordigheid in hulle lewens ervaar, deel is van hulle vertellings. Hulle verhale is ryk aan sowel geloofstaal as twyfeltaal, wat dui op die belangrikheid van die ervaring van God se teenwoordigheid.

In hierdie studie word die verhale van *gelowige* immigrante vertel. Die kritiese vraag na die bydrae van praktiese teologie tot hierdie narratiewe inter-dissiplinêre studie, spesifiek rakende die belewenis van God se teenwoordigheid in die lewens van immigrante, is dus hier van belang. Die dinamiese dialoog wat in hierdie studie ontwikkel is, wys op 'n voortdurende proses waar mede-navorsers se belewensise van God se teenwoordigheid beskryf is. In hoofstuk 5 is uitgewys hoe mede-navorsers in 'n groeps gesprek genoem het dat God se teenwoordigheid beleef word deur die *waardes* waarmee gelowiges uitreik na immigrante in hulle nood tydens immigrasie.

Voordat hierdie waardes verder bespreek word, is dit eers nodig om die posisie van die prakties-teologiese posisionering van hierdie studie aan die hand van die tersaaklike literatuur te bevestig.

Die proses van interpretasie en herinterpretasie met die oog op 'n alternatiewe verstaan word aan die hand van 'n *post-fundamentele, praktiese teologie* gedoen, ten einde aan die metodiek van studie getrou te bly. Hier is Van Huyssteen (1997:24-25) se werk, wat daarop wys dat teologie *nie in isolasie* binne die post-fundamentele raamwerk bedryf word nie, van belang. Hierdie benadering gaan van die veronderstelling uit dat teologie en wetenskap in verhouding staan en dat daar, ten einde die waarheid te rekonstrueer, definitiewe areas van oorfleueling gesoek behoort te word. Die waardes wat die mede-navorsers uitgewys het, sal aan die orde gestel word, met die veronderstelling dat die areas van oorfleueling met ander vakwetenskappe, soos deur die respondente in hierdie *inter-dissiplinêre studie* verwoord, ondersoek sal word.

Volgens Müller en Schoeman (2004:9) plaas hierdie post-fundamentele benadering die klem op die verstaan van die konteks *deur almal wat aan die studie deelneem*. Dit is nodig om dit hier weer duidelik te noem dat die plaaslike konteks van hierdie studie die geloofsgemeenskap van die Mansfield Christian Reformed Church is. My eie interpretasies, sowel as die interpretasies van mede-navorsers en respondente, sal dus die volgende bespreking van die waardes van gelowige immigrante beïnvloed, ten einde 'n alternatiewe beweging in die studie aan te dui.

Müller (2009:222-225) maak 'n verdere bydrae tot die praktiese teologie deur na die rol van *transversale rasionalisasie* in narratiewe navorsing, wat vir hierdie studie van belang is, te verwys. Sy bydrae plaas die klem op die *insluiting van die gespreksgenote* in die interpretasieproses van die verhale wat vertel is. Volgens hom is dit nodig dat die gespreksgenote self die geleentheid tot herinterpretasie gegee word, nadat die respondente hulle onderskeie bydraes vanuit die inter-dissiplinêre gesprek gelewer het. Transversale rasionalisasie gaan in hierdie konteks daarvoor dat die *raakpunte* wat die waardes van die immigrante het met die interpretasies van die respondente gesoek en ontgin moet word. Die herinterpretasie deur mede-navorsers is in hierdie studie toegepas.

Vervolgens word die waardes van integriteit, eerlikheid en opregtheid; omgee-aksies; koinonia eerder as dogma; en verhoudings wat in hoofstuk 5 uitgewys is, nou hier weer kortliks aan die orde gestel en beskryf. Daarna sal 'n samevattende alternatiewe interpretasie aangebied word.

Integriteit, Eerlikheid en Opregtheid: Die mede-navorsers wys die waardes van integriteit, eerlikheid en opregtheid allereers uit met die doel om die manier van leef, wat die kultuur van diensbaarheid in Mansfield behels, te kwalifiseer. Die mede-navorsers se gesamentlike interpretasie is dat die bogenoemde waardes deur gelowige immigrante gedeel word. As navorser het ek egter 'n besorgdheid rakende die interpretasie van die mede-navorsers, in die sin dat hulle interpretasie gemaak word met ander gelowige immigrante in gedagte. Hulle diensbaarheid bring sin in hulle bestaan in 'n nuwe land, maar die verhale van mede-navorsers vertel van die waardes waarmee daar teenoor ander mense wat dieselfde taal (Afrikaans) praat en van dieselfde kulturele afkoms is, opgetree word.

Omgee-aksies: Verskeie omgee-aksies word in die geloofsfamilie van Mansfield verwoord. Die verhale vertel van mense wat vir mekaar omgee en mekaar ondersteun. Die diensbare leiers in die gemeente speel 'n kardinale rol in die *tuiskom* van nuwe immigrante. Hierdie studie wys ook die belangrikheid van die omgee-aksies van die ouers en grootouers in Suid-Afrika teenoor hulle kinders wat immigrer uit. Sonder die omgee-aksies van andere, sou die immigrasie-ervaringe volgens die mede-navorsers se eie interpretasie *ondraaglik eensaam* gewees het. Weereens kan daar op die bogenoemde gereflekteer word dat die omgee-aksies hoofsaaklik tussen Suid-Afrikaansgebore immigrante plaasvind.

Koinonia eerder as dogma: Die vertellings het verskeie verwysings na die liefde van Christus, wat onderling tussen mense in die gemeente uitgeleef word (koinonia), teenoor die dogma of die formele leer van die kerk in Mansfield, wat nie as die belangrikste fasset van die kerklike lewe beleef word nie. Die twyfeltaal, sowel as die geloofstaal van gelowige immigrante, wys daarop dat dit nie vir hulle oor die dogma, of “wat” die gemeente glo, gaan nie; maar eerder oor die uitleef van diensbaarheid wat fokus op die nood van immigrante. Hierdie tendens is deel van die *post-moderne wêreld* waarbinne die gemeente van Mansfield haarself bevind. Die interpretasie van mede-navorsers op hierdie waarde in hulle lewens is dat verhoudings vir mense in hulle alledaagse lewe belangriker is as leerstellings en die gesprek word dus nou rondom die waarde van verhoudings voortgesit.

Verhoudings: Verskeie verhoudings is in die gemeente van Mansfield sigbaar. Eerstens is daar die primêre verhouding met Christus wat ‘n eenheid in die gemeente tot gevolg het. Vervolgens is daar die koinonia wat mede-gelowiges aan mekaar verbind. Die mede-navorsers heg groot waarde aan hulle “geloofsvriende” wat ‘n plaasvervangende funksie vervul in hulle lewens deurdat ‘n netwerk van vriende die afwesigheid van familie draagliker maak. Daar is egter ook gevalle waar daar sprake is van verhoudings wat seergekry het as gevolg van immigrasie en in tye van aanpassing in ‘n nuwe land met ‘n nuwe kultuur help die nuwe geloofsgemeenskap om die pyn te verwerk. Die geneigdheid van immigrante is om die seerkry van immigrasie met eendersdenkendes, wat hulself in soortgelyke omstandighede bevind, te deel.

Die bogenoemde waardes is deel van die verhale van gelowiges en onderskei, volgens die interpretasie van die mede-navorsers in ‘n opvolggroepsgesprek, die gelowige en ongelowige verhale van immigrasie. Waarde en betekenis word deur hulle aan hulle belewenisse van die teenwoordigheid van God, soos wat dit duidelik word vanuit die geloofstaal en die twyfeltaal in hulle lewensverhale,

geheg. Die waardes wat hierbo bespreek is wys daarop dat diensbaarheid uitgeleef word in die geloofsgemeenskap van Mansfield.

In 'n refleksie op die bogenoemde waardes kan daar nou oorgegaan word daartoe om 'n **alternatiewe interpretasie**, ten opsigte van die *navorsingsgenote* se vermoë om te *integreer* in 'n nuwe samelewing, te maak. Die behoefte aan skakeling met ander gebore Suid-Afrikaners beïnvloed hulle verhale sodanig dat die vraag na die gelowige immigrante se integriteit, eerlikheid en opregtheid, waarmee daar teenoor die breër Australiese samelewing opgetree word, gevra moet word. Die omgee-aksies en die koinonia met ander gelowiges, sowel as ander belangrike vriendskapsverhoudings is primêr op ander Suid-Afrikaansgebore immigrante gefokus.

Die werklikheid is dus dat integrasie gebrekkig is en 'n **alternatiewe interpretasie** word voorgestel. Die leierskap van die gemeente in Mansfield is bewus van hierdie **leemte ten opsigte van 'n gebrekkige integrasie** in die Australiese samelewing en wend selfs pogings aan om uit te reik na ander mense in die samelewing. 'n **Moontlike aanpassing** in die uitleef van diensbare leierskap word voorgestel, deur die daarstel van 'n **diensbare leierskapmodel** wat voldoen aan 'n **post-fundamentele praktiese teologie**.

3.3 Alternatiewe interpretasies rakende die belangrikheid van verhoudings in die lewens van immigrante

Vanuit die temas van studie word die gesprek rakende *verhoudings* in die lewens van immigrante ingelei deur te verwys na die volgende gevolgtrekkings van die respondente. In die afwesigheid van familie*verhoudings* bestaan 'n behoefte aan 'n ondersteuningstruktuur. Vanweë die vervreemding van die immigrante van

hulle ouers, asook kinders se verliese en behoefte aan verhoudings met hulle grootouers, ontstaan 'n "emosionele verlamming". *Kinders se aanpassing* word verder bemoelik teen die agtergrond van die opvoedingstyl in Australië wat heeltemal van die Suid-Afrikaanse opvoedingstyl verskil en dus as verwarrend beleef word.

In die voorafgaande hoofstuk is die mede-navorsers se belewenisse van God se teenwoordigheid in hulle lewens uitgewys as 'n realiteit waarmee hulle daaglik lewe. Vanuit hulle *verhouding* met God het hulle die immigrasie-ervaringe beskryf as die harde realiteit dat *gelowiges* nie makliker immigrer as ongelowiges nie.

Die spanning waaronder navorsingsgenote se interpersoonlike *verhoudings* gestel word, is hier van belang. Tydens die opvolgesprekke met mede-navorsers word die verhoudings met ouers en grootouers in Suid-Afrika dikwels gesien in die lig van gevoelens van verwerping en verliese wat gely word as gevolg van immigrasie. Daar het egter ook gevoelens van ondersteuning en liefde van ouers en grootouers, wat die immigrasiebesluit van die mede-navorsers in sekere gevalle goedkeur en verstaan, na vore gekom.

Berger en Zijderveld (2009:135) werp lig op hierdie situasie deur te verwys na die "belangrike ander" in mense se lewens. Hulle voer aan dat die opvoeding en spesifiek die sosiale karakter van die opvoeding in mense se lewens 'n groot rol speel in hoe hulle toekomstige lewenservarings beleef. Berger en Zijderveld se werk is relevant vir hierdie studie wanneer die opvoeding van mede-navorsers in ag geneem word tydens hulle immigrasie-ervarings. Wanneer die immigrante volgens die respondente 'n "emosionele verlamming" beleef, is dit die gevolg van 'n fisiese skeiding tussen hulle en hulle ouers en die kleinkinders en grootouers.

Die effek van Berger en Zijderveld se siening op hierdie verhale is dat die opvoeding wat immigrante gehad het, wel deurskemer in hulle immigrasie-ervarings. Wanneer die immigrante aanpas by hulle nuwe omstandighede, val hulle terug op die opvoeding wat hulle ontvang het en hierdie opvoeding het ook 'n sosiale karakter wat bruikbaar is in 'n nuwe samelewing met die uitdagings wat daarmee gepaard gaan. Dit bepaal dus hoe hulle die nuwe lewenservarings beleef.

'n **Alternatiewe interpretasie** op die mede-navorsers se belewenis van 'n moontlike "emosionele verlamming" is om volgens die bogenoemde bespreking die gevolgtrekking te maak dat hierdie **emosionele verlamming net tydelik is**. Die verhouding van ouers met mede-navorsers sal, wanneer daar teruggeval word op die opvoeding tydens hulle kinderjare, die uitdagings van immigrasie oorkom. Die leemte bestaan egter daarin dat mede-navorsers tyd nodig het om die nuwe situasie te verwerk en genoeg emosionele energie bymekaar te maak om aan hulle verhoudings met hul ouers aandag te gee. Dit is egter belangrik om te beseef dat hier nie 'n absolute waarheid bestaan nie. Die suksesvolle oorbrugging van 'n emosionele verlamming kan nie in alle gevalle gewaarborg word nie; daar word slegs die hoop uitgespreek dat die opvoeding van ouers wel 'n bydraende rol speel in kinders se latere lewe en dus word die aanvanklike opvoeding van ouers veronderstel in die vermoë van immigrante om die uitdagings van immigrasie te hanteer.

Berger en Zijderveld se siening rondom die opvoeding wat mede-navorsers ontvang het, soos hierbo uiteengesit, is ook hier verder ter sake, wanneer die respondente wat vanuit 'n sielkundige perspektief kom, die opvoeding van immigrante se kinders aan die orde stel. Respondent 2 se interpretasie is dat die opvoedingsstyl van Suid-Afrikaansgebore immigrante verskil van die styl van opvoeding wat in die sosiale bestel van Australië teenwoordig is. Sy maak die opmerking dat ouers verwarring in die oë staar, omrede 'n beklemtoning van die Suid-Afrikaanse manier van doen waarskynlik 'n opvoeding is wat as "te streng"

deur die immigrante-kindere in die Australiese samelewing beleef kan word. Die alternatiewe om eenvoudig die Australiese manier van doen in die lewens van kindere toe te laat, sal weer die kindere verwar in die opsig dat hulle die vroeëre opvoeding wat hulle in Suid-Afrika ontvang het sal bevraagteken en as waardeloos sal ervaar.

Die **alternatiewe interpretasie** wat hier na vore kom is dus in werklikheid 'n herinterpretasie van opvoedingstyle. Opvoeding is 'n dinamiese proses en ouers van immigrante-kindere het nodig om **aanpassings** te maak. Die aanpassings is om self die positiewe vanuit **beide maniere van doen** te haal en te laat saamvloei in 'n opvoeding wat die kindere binne hulle nuwe sosiale bestel as sinvol sal kan beleef, nie net vir die huidige nie, maar ook vir hulle toekomstige lewe in Australië.

3.4 Alternatiewe interpretasies rakende besluitnemingsprosesse van immigrante

Vanuit die temas van studie word die gesprek rakende *besluitnemingsprosesse* in die lewens van immigrante ingelei deur te verwys na die volgende gevolgtrekkings van die respondente rakende *besluitneming* en *globalisering*. *Besluitneming* word op meer as net die kognitiewe vlak uitgewys. Emosionele, psigiese en spirituele aspekte vorm deel van die besluitnemingsprosesse van mede-navorsers. *Globalisering* word as 'n vertakking van immigrasie, met die uitdagings en aanpassingseise wat dit meebring, uitgewys.

Die besluitnemingsprosesse van immigrante is deur die proses van interpretasie deur die respondente as meer as net kognitiewe besluite uitgewys. Childs (1998:197) stel dit duidelik dat besluitneming nie net *kognitief* en selfs nie net

deur 'n proses van refleksie bepaal word nie; *intuisie* en *emotiewe* elemente beïnvloed ook besluitneming.

Berger en Zijderveld (2009:122) voeg ook die element van twyfel hierby, wat besluitneming verder bepaal en voer aan dat *twyfel* veroorsaak dat besluite nie geneem word nie, maar eerder uitgestel word. Vir hierdie studie is dit van belang, omrede sommige verhale uitgewys het dat sekere immigrante geïmmigreer het sonder om 'n besluit ten opsigte van immigrasie te neem. Hierdie immigrante worstel daagliks met die vraag of dit die regte optrede was om Suid-Afrika te verlaat. Hulle verhale wys daarop dat hulle keuse om te immigrer intuïtief was en dat die emosionele gevolge daarvan dus tydens immigrasie beleef word.

Een van die immigrasieverhale het egter 'n interessante en teenoorgestelde besluitnemingsproses uitgewys, waar immigrasie fyn en kognitief beplan is, met die doel om 'n lewe in Suid-Afrika in stand te hou, terwyl die gesin in Australië leef. Hierdie verskynsel van globalisering het sekere voordele, maar ook aanpassingseise wat die gevolg is van die besluit om op so 'n wyse te immigrer. Parker *et al* (2006:218) wys op die volgende voordele en uitdagings wat globalisering meebring en wat vir hierdie studie belangrik is: globalisering laat die immigrant toe om in meer as een land besigheidsbelange te hê, maar dit vereis 'n sekere kennis van die nuwe kultuur, asook die verstaan van die wyse waarop besigheid gedoen word.

Globalisering vergroot die vryheid van keuse in die sin dat immigrante meer opsies het om te oorweeg, maar die uitdaging hiervan is dat so 'n persoon oorweldig kan word met te veel opsies waarvan hy/sy nie genoegsame kennis dra nie. Die hedendaagse tegnologie maak globalisering moontlik, maar die aanwending van tegnologie kan onkoste meebring wat in ag geneem behoort te

word. Hierdie bespreking van globalisering handel dus steeds oor keuses en besluitnemingsprosesse van immigrante.

Vanuit die gevolgtrekkings van hoofstuk 3 kan hier nou die volgende **alternatiewe interpretasie** voorgestel word: Besluitneming ten opsigte van immigrasie is meer as net 'n kognitiewe proses en selfs meer as om 'n emotiewe komponent en intuïsie te sien as deel van die proses; twyfel word beleef, selfs na besluitneming en selfs wanneer kognitiewe besluitneming tot globalisering aanleiding gee.

Die aanvanklike keuse van immigrasie **open verskeie nuwe keuses** soos wat die verhale van immigrasie ontwikkel, wat **nuwe twyfel in die verhale indra**. Die belangrike hier is om twyfel te verstaan vanuit 'n middel-posisie, wat nie fundamenteel negatief of relativisties verabsoluterend beskou behoort te word nie. Twyfel in die verhale van immigrante konfronteer hulle met die werklikhede van hulle keuses en laat gevolglik groei toe, wanneer daar opnuut twyfel ontwikkel in hulle verhale. Die besluitnemingsprosesse bly dus dinamies en immigrante plaas hulself in nuwe omstandighede wat **nie net uitdagings bied nie, maar ook geleenthede**.

4. DIE ONVERTELDE VERHALE

Hierdie prakties-teologiese studie het dit uitgewys dat *gemarginaliseerdes* se verhale nie aangehoor is nie. Alhoewel die verhale van mede-navorsers wel van verskeie verliese, wat gemarginaliseerde elemente bevat en deur die proses van immigrasie te weeg gebring is, melding maak, is daar nie verhale van byvoorbeeld geweld en moord vertel wat tot immigrasie aanleiding gegee het nie.

Ten einde getrou te bly aan 'n sosiaal-konstruksionistiese benadering, kan die volgende voorstelle dien om in die toekoms op hierdie studie uit te brei:

Voorstel 1:

Gemarginaliseerde se verhale behoort in 'n volgende studie aangehoor te word om hul stemme toe te voeg tot die gesprek van gelowige immigrasie. Die pynlike en negatiewe elemente van immigrasie kan sodoende verder belig word ten einde die oop gesprek rondom immigrasie te stimuleer.

Voorstel 2:

Die verhale van ander kerke/kerkverbande en gemeentes behoort tot 'n volgende gesprek toegelaat te word met die doel om die gereformeerde tradisie as een stem tussen talle ander Christelike stemme te plaas.

Voorstel 3:

Hierdie studie het deeglik geluister na die belewenisse van immigrante, soos vertel deur Suid-Afrikaansgebore mede-navorsers. Die uitdagings wat geïdentifiseer is, het die ontwikkeling van diensbare leierskap genoodsaak. 'n Model vir diensbare leierskap kan in 'n volgende studie ontwikkel word, wat vir ander gemeentes van waarde kan wees.

5. 'N VOORGESTELDE BENADERING TEN OPSIGTE VAN DIENSBARE LEIERSKAP

Die post-fundamentele teologie is daarop ingestel om nuwe definisies, wat relevant is binne 'n spesifieke konteks, te ontwikkel. *Diensbaarheid* en *leierskap* word in hierdie studie ontwikkel as twee bekende terme wat saamgevoeg word met prakties-teologiese waarde. Die literatuur het hierdie studie beïnvloed deurdat die praxis van studie in ag geneem is om 'n ontwikkeling van diensbare leierskap soos volg moontlik te maak:

Die konteks van die geloofsgemeenskap in Mansfield het aan die hand van 'n literatuurstudie **diensbare leierskap** geïdentifiseer as *self leierskap*; *leierskapontwikkeling*; *leierskap in spanverband* en *strategiese leierskap*. Hierdie fasette van diensbare leierskap, tesame met die *Bybelse beginsel van diensbaarheid* (vergelyk Matteus 9:35-10:15) stel 'n prakties-teologiese ontwikkeling voor.

'n *Leierskapmodel* wat hierdie bewegings, aanvullings en oorvleuelings in ag neem kan nou met versigtigheid aanbeveel word. Die ontwikkeling van so 'n model moet egter deeglik kennis neem van die literatuurverwysings, interpretasies en toepassings wat in hierdie studie voorgestel is. Die doel is om 'n post-fundamentele bydrae te lewer en nie om 'n program daar te stel wat sekere algemene waarhede verkondig nie. Die model behoort te dien as instrument wat in verskillende kontekste bruikbaar kan wees.

6. SLOTOPMERKINGS EN VOORSTELLE TEN OPSIGTE VAN DIE ONTWIKKELING VAN ALTERNATIEWE INTERPRETASIES WAT WYER STREK AS NET DIE PLAASLIKE KONTEKS

Alvorens daar gekyk kan word na die *konteks wyer* as die plaaslike konteks, is dit nodig om kortliks weer die konteks waarbinne hierdie studie plaasgevind het, uit te wys. Die **plaaslike konteks** kan saamgevat word deur te verwys na die *geloofsgemeenskap in Mansfield*. Die geloofsgemeenskap veronderstel die kultuur van beide die Brisbane-samelewing en die die kultuur van diensbare leierskap, waaraan die mede-navorsers blootgestel word. Hulle onderskeie verhale oorvleuel ook binne die konteks van immigrasie, te midde van 'n geloofsgemeenskap wat ryk is aan spirituele ervarings, wat hulle met ander gelowige immigrante deel.

Vanuit hierdie plaaslike konteks het die volgende **alternatiewe interpretasies** na vore gekom:

Die verhale van mede-navorsers wys die twyfel van gelowiges uit as deel van die gesprek oor geloof. Die hantering van pyn en swaarkry is nie 'n negatiewe element in hulle lewensverhale wat vermy behoort te word nie; dit bring juis groei en verstaan by mede-navorsers, wat betekenis in hulle immigrasieverhale indra.

Die leiers van die gemeente het, te midde van die ontwikkeling van diensbare leierskap, daarin geslaag om die nood van immigrante aan te spreek, deurdat diensbare leierskap en die selgroepbediening versmelt het. Die gevaar dat leiers hulle gereformeerde identiteit kan verwaarloos is uitgewys en hierdie studie beveel aan dat die leiers in die gemeente weer bewus word van die waarde van

die gereformeerde tradisie, veral wanneer dit in gesprek staan met ongelowige en gelowige mense vanuit die samelewing, in die uitleef van die omgee-aksies van die gemeente.

Die geloofsgemeenskap in Mansfield toon groei in die sin dat 'n alternatiewe kultuur, teenoor die alledaagse ingesteldheid van immigrante wat soek na 'n beter lewenskwaliteit, ontwikkel. Diensbaarheid word as 'n alternatiewe manier, waarop lewenskwaliteit tot die lewens van immigrante toegevoeg kan word, uitgewys. Hulle diensbaarheid aan andere laat hulle toe om bydraes in die lewens van ander te maak en dit is 'n verdere alternatiewe beweging wat sin gee aan hulle lewens.

Hierdie studie het 'n leemte ten opsigte van 'n gebrekkige integrasie deur die Suid-Afrikaansgebore immigrante in die Australiese samelewing uitgewys. 'n Moontlike aanpassing in die uitleef van diensbare leierskap is voorgestel, deur die daarstel van 'n diensbare leierskap *model*, wat voldoen aan die vereistes van 'n post-fundamentele praktiese teologie.

Die emosionele verlamming wat immigrante beleef is as tydelik uitgewys en die opvoeding van ouers speel 'n belangrike rol in hoe 'n mate immigrante met die verloop van tyd by 'n nuwe kultuur in 'n vreemde land aanpas. Keuses bly deel van die lewens van immigrante en wanneer die keuse om te immigrer gemaak is, open dit die deur tot verdere keuses. Voortdurende besluitneming lei tot twyfel. Hierdie twyfel in die lewens van immigrante behoort nie negatief ervaar te word nie. Twyfel neem 'n middelposisie in tussen die fundamentalistiese siening, waar twyfel negatief beskryf word en die relativistiese siening, waar twyfel verabsoluteer word. Hierdie posisie in die middel laat die immigrant toe om twyfel nie net as uitdagings nie, maar ook as geleenthede, wat deel word van die immigrasieproses, te ervaar.

Vanuit hierdie alternatiewe interpretasies kan daar nou daartoe oorgegaan word om sekere *voorstelle* te maak **wat wyer strek as net die plaaslike konteks**.

Voorstelle word eerstens in verband met diensbare leierskap en die wyse waarop verskillende kerke en kerkverbande kan uitreik na immigrante, binne die wyer *Australiese konteks* gemaak.

- Diensbare leierskap is 'n handige instrument wat intensioneel aangewend en ontwikkel kan word binne die konteks van 'n immigrant-vriendelike gemeente in Australië.
- Daar moet geluister word na die stemme van ander bestaande kerke in Australië, ten einde 'n beter verstaan ten opsigte van integrasie van immigrante in die Australiese samelewing te weeg te bring. Die Mansfield Christian Reformed Church kan die ontwikkeling van 'n post-fundamentele *model* vir diensbare leierskap na die tafel van gesprekvoering met ander kerke in Australië neem.
- Die stemme van Afrikaanse kerke wat in Australië besig is om te ontwikkel moet gehoor word in die gesprek van gelowige immigrasie, met die doel om 'n oop dialoog te bewerkstellig. Wedersydse begrip word in hierdie gesprekke voorgestel, ten einde baat te vind by die gesprek wanneer die nood van immigrante bespreek word.
- Die stemme van nie-gelowiges wat immigrer, is deel van die immigrasiegesprek en die prakties-teologiese stemme van gelowige

immigrasie vorm alleen met integriteit deel van die groter gesprek van immigrasie, as daar ook na die nie-gelowige stemme geluister word.

Tweedens word 'n voorstel ten opsigte van die *Suid-Afrikaanse konteks* gemaak met die oog op die immigrante se ouers en verhoudings wat bestaan tussen immigrante en familie in Suid-Afrika.

- Kerke in Suid-Afrika kan betrokke bly in die proses van immigrasie, deur die geleentheid te benut om veral die ouers van immigrante te ondersteun. Die *tydelike* emosionele verlamming wat plaasvind in die lewens van immigrante sal 'n invloed uitoefen op hulle verhoudings met hulle ouers. Kerke in Suid-Afrika wat hierop ingestel is, behoort die ouers nie net geestelik te ondersteun nie, maar behoort hulle ook aan te moedig om met deursettingsvermoë aktief deel te bly van die lewens van hulle kinders en kleinkinders. Kleingroepe vir ouers wie se kinders in die buiteland is, kan byvoorbeeld as ondersteuningstelsel gevorm word.

Laastens word daar ook 'n voorstel gemaak rondom 'n *vermenging* van die *Australiese en Suid-Afrikaanse kontekste*.

- Daar is sprake van 'n 'derde kultuur' wat by Suid-Afrikaansgebore immigrante ontwikkel as 'n vermenging van die Suid-Afrikaanse en Australiese kulture. Die opvoeding van immigrante-kindere sal baat vind indien Australiese immigrant-vriendelike kerke hiervan bewus is en 'n oop gesprek in hierdie verband stimuleer.

HOOFSTUK 7

REFLEKSIE OP NAVORSING

1. INLEIDING

Hierdie kort hoofstuk word daaraan gewy om te reflekteer op my eie ervaring as navorser tydens hierdie studie. Dit is vir my belangrik om 'n eie refleksie op die proses van navorsing weer te gee, ten einde my eie groei ten opsigte van die narratiewe navorsing te bepaal.

2. DIE NARRATIEWE BENADERING

Die narratiewe benadering het vir my 'n nuwe perspektief ten opsigte van die praktiese teologie geopen. Die fokus op die praxis en spesifiek die lewenservaringe van mede-navorsers was geslaagd in die opsig dat hulle verhale as oop verhale vertel is. Die betekenis van oop verhale word gevind in die feit dat die navorser nie die verhale beperk en eensydig daarop reflekteer nie, maar die mede-navorsers word gevra om eie interpretasies en betekeniswaarde aan hul verhale te gee.

Die gevolg is 'n dinamiese dialoog wat weer 'n oop gesprek tussen die navorser en mede-navorsers daarstel. Hierdie oop gesprek het verskeie nuwe perspektiewe geopen en so die weg gebaan vir 'n inter-dissiplinêre gesprek deur spesifieke respondente toe te laat tot die gesprek. Hierdie metodologie wat deur Müller (2008 en 2009) voorgestel word, laat die vakkundiges toe om vanuit hul

onderskeie vakgebiede te reflekteer op die primêre verhale van die mede-navorsers.

Hierdie wyse van navorsing loop uit op 'n post-fundamentele navorsingsproses wat verskeie perspektiewe belig soos wat die verhale ontvou en groei tydens die navorsing. Ek glo dat hierdie navorsingsmetodologie die praktiese teologie toelaat om 'n eerlike gespreksgenoot in die inter-dissiplinêre gesprek te wees.

Hierdie studie het egter ook sy gebreke en die oop gesprek wat gefasiliteer is kan nie as foutloos of perfek beskryf word nie. Die navorser, respondente en mede-navorsers se interpretasies kan nie sonder meer sonder kritiek, net soos wat hulle dit aanbied, aanvaar word nie. Die proses van navorsing is dus tydsaam, omrede die kritiese refleksie op die interpretasies van alle gespreksgenote nodig is. Dit is egter 'n goeie *vertrekpunt* vir 'n eerlike inter-dissiplinêre gesprek.

Die doel van hierdie studie was om 'n *psigologiese en spirituele* perspektief as deel van die immigrasieverhale van gelowiges te beskryf. Die rede hiervoor was om die ervarings van immigrante beter te verstaan, sowel as om die rol wat geloof tydens immigrasie speel, aan te hoor.

'n Kritiese refleksie op hierdie studie wys daarop dat daar nog ander stemme van meer vakgebiede tot die gesprek toegelaat sou kon word wat verdere bydraes tot die inter-dissiplinêre gesprek moontlik sou maak. Hoewel die studie primêr geïnteresseerd is in die *psigologiese belewenisse* van mense en hulle *geestelike ervarings*, sou daar waarskynlik raakpunte gevind kon word met ander geestes- en menslike wetenskappe.

Die literatuurstudie vanuit die sosiologie en spesifiek die werk van Berger en Zijderveld (2009) het 'n beweging in die studie aangedui wat ek as navorser nie voorsien het of van bewus was ten tye van die opstel van die navorsingsvoorstel nie. Hulle interdisciplinêre werk het raakpunte vanuit die sosiologie met praktiese teologie uitgewys, wat vir hierdie studie ter sake is en in retrospek sou die toelating van 'n sosioloog tot die inter-dissiplinêre studie en veral die gesprekke met respondente nog 'n belangrike stem tot die gesprek kon toevoeg. Die sosiologie neem die konteks waarbinne die verhale van mede-navorsers afspeel, in ag en die literatuur het uitgewys dat die konteks wel 'n invloed het op die psigologiese en geestelike belewenisse van immigrante.

3. MY EIE POSISIONERING AS NAVORSER

Die verhale van gelowige mede-navorsers het in hulle aktiewe deelname aan die aksies van die Mansfield Christian Reformed Church oorvleuel. Die mede-navorsers het elkeen hulle eie verhale vertel. Hierdie verhale het in die gemeente in Mansfield saamgevloei. Die verskillende verhale het die noodsaaklikheid van diensbare leierskap uitgewys, wat in die gemeente deur die strategiese leiers geïdentifiseer is as 'n sleutelarea in die lewens van immigrante en die gesamentlike soeke na die betekenis van immigrasie in die lewens van gelowige mense.

My eie deelname en insette ten opsigte van die ontwikkeling van diensbare leierskap was aanvanklik vir my 'n bron van kommer, omrede die persepsie kan bestaan dat ek as navorser die proses van navorsing hierdeur kan beïnvloed. Die deelname van immigrante en selleiers in hierdie proses verskaf egter 'n gesonde balans en dra integriteit in die proses in. Ek beskou myself as 'n deelnemer aan die navorsingsproses en is definitief nie die enigste rolspeler nie. Die feit dat ek

en my gesin die afgelope vier jaar tussen die mede-navorsers kom woon en leef het, laat my toe om die konteks van immigrasie beter te verstaan.

4. PRAKTIESE GEVOLGTREKKINGS

Tydens die navorsingsproses het ek daarvan bewus geraak dat narratiewe navorsing nie 'n maklike proses is nie. Die oop gesprek wat tot stand gebring is deur na die verhale van mede-navorsers te luister was suksesvol, maar nie sonder uitdagings nie. Die praktyk van die besige lewens van immigrante en die uitdagings verbonde aan immigrasie het veral die opvolggesprekke bemoeilik.

Groepsgesprekke is gefasiliteer waartydens mede-navorsers geleentheid gegun is om eie interpretasies op hul eie verhale te maak. Die positiewe gevolg hiervan was die dinamika in die groepsgesprek wat ontwikkel het deurdat mede-navorsers direk kon deelneem aan 'n oop gesprek.

Die nadeel is egter dat daar sekere persoonlike insette verlore raak as gevolg van die feit dat groepswerk net soveel insette toelaat as waarvoor daar tyd begroot is. Ek het die gesprekke lank vooraf reeds gereël en die mede-navorsers gevra om 'n volle aand daarvoor opsy te sit, sonder om enige ander afspraak te maak. Die gevolg was 'n sinvolle ononderbroke gesprek. Dieselfde prosedure is ook gevolg in 'n opvolggesprek met die respondente wat verdere refleksies en dialoog ten opsigte van vroeëre interpretasies tot gevolg gehad het.

5. MY EIE GROEI

Op akademiese gebied het hierdie studie my kritiese denke ontwikkel en 'n lewensingesteldheid gekweek, waarvolgens daar intens en opreg geluister is na die verhale van mede-navorsers. My aanvanklike ingesteldheid om as navorser die primêre inset te lewer het gegroei om 'n volledig deelnemende studie en proses van navorsing met integriteit daar te stel. Ek het as navorser baie vanuit die praktyk van die mede-navorsers geleer en hul interpretasies het die kern van die studie gevorm. Die proses om spesifieke vakkundiges as respondente aan te stel het die proses van interpretasie verdiep, deurdadig die verskillende narratiewe en diskoerse binne die inter-dissiplinêre gesprek belig is.

Ek beskou hierdie bogenoemde beweging as positief omrede dit die praktiese teologie toelaat om 'n gespreksgenoot in 'n multi-dimensionele gesprek te word. Die gevolglike narratiewe ontwikkeling in die navorsingsproses is waardevol omdat verskeie insigte, refleksies en interpretasies deur verskeie gespreksgenote en nie net deur die navorser gemaak word nie.

6. TOEKOMSTIGE STUDIE

Die narratiewe karakter van hierdie studie het sekere areas uitgewys as moontlikhede vir verdere studie:

- Die ontwikkeling van 'n diensbare leierskapmodel wat aanpasbaar is by die spesifieke kontekste van verskillende gemeentes is 'n moontlike gevolg op hierdie studie.

- Die totstandkoming van 'n 'derde kultuur' waar die kultuur van die land van oorsprong en die nuwe land vermeng, behoort verder ondersoek te word ten opsigte van die opvoeding van immigrante-kindere.
- Die immigrasieverhale van kindere kan in 'n narratiewe studie hierdie studie komplementeer.
- Die verskillende modelle van kerkwees en die verhale van verskillende kerke in Australië, wat uitreik na gebore Suid-Afrikanere, moet gehoor word en 'n oop gesprek met die verskillende rolspelers kan gefasiliteer en gedokumenteer word.

7. SLOTOPMERKINGS

Ten slotte kan opgemerk word dat hierdie narratiewe studie 'n bydrae maak tot die breër gesprek rakende immigrasie van Suid-Afrikaansgebore gelowiges. Die invloed van diensbaarheid as 'n gelowige *manier van leef* en die fokus op leierskap bied aan immigrante 'n unieke geleentheid om immigrasie as sinvol te beleef.

Hierdie studie maak dus 'n prakties-teologiese bydrae vanuit 'n gereformeerde perspektief, sonder om die gereformeerde kerke as enigste rolspeler in die proses van gelowige immigrasie te sien. Hopelik sal die waarde van hierdie studie ten opsigte van immigrasie, 'n bydrae lewer wat dui op 'n konteks groter as net die plaaslike.